

Aygün Cengiz, Serpil (2005) "İletişim Fakültesi'nde Yaratıcı Drama Eğitimi: Yaratıcı Dramanın Danışman-Öğrenci İlişkilerinin İyileştirilmesinde Araç Olarak Kullanılması".
Dramada Arayışlar içinde. Naci Aslan (Der.). Ankara: Oluşum Yayınları.
(sayfa 69-75)

gösterir. Burada anlatı her grubun üyelerince tek tek veya grubu temsil eden bir kişi aracılığı ile gösterilebilir. Değerlendirmeler ve geri bildirimler yapılır.

4. Aşama

Bu aşamada iki yol seçilebilir. İlkinde gruplar dikkate aldıkları teknik yaklaşımı değiştirmezler ama hikâyenin bölümlerini değiştirirler. İkincisi bunu tersi durumdur. Yani, teknik yaklaşım değiştirilirken hikâyenin anlatılan bölümü sabit kalır. Sonuçta her ikisi de aynı kapağa çıkmaktadır. Yollardan biri seçilerek sıra ile her grup hikâyenin tüm bölümlerini – ya da sırasıyla teknik yaklaşımların hepsini – çalışıp gösterir, değerlendirmeler yapılır.

5. Aşama

Sonuçta katılımcılar hikâyeyi canlandırmak için, dört teknik yaklaşımla çok farklı ve çeşitli ifade yolları keşfetmiş, farklı olasılıklar doğurmuş olurlar. Öte yandan anlatı her katılımcının kendi cümleleri ve bedensel ifade tarzıyla anlatılabilecek kadar belenmiş olur. Geline bu aşamada katılımcılar tek tek ya da grup olarak anlatının tüm bölümlerini istedikleri gibi düzenlemek ve dört teknik yaklaşımı kombine etmek için hazırlık yaparlar. Elde edilen anlatılar tek kişilik bir gösteri ya da bir anlatının değişik bölümlerini farklı kişilerin anlattığı bir gösteri olabilir.

Sonuç

Temelde mekânın, anlatının, anlatanın, aksesuarların, izleyenlerin değişebilirliğine / dönüşebilirliğine dayanan tek oyunculu meddahlık sanatının kullanımı, drama uygulamalarında katılan kişilerin kendilerini özgürlükle ifade edebilecekleri yaratıcı, etkin, dayanışmacı, sağlıklı ve üretken bir bireysellik ortamı sağlayabilir. Bu yaklaşım araç, gereç ve özel bir yer gereksinimi olmayan ve katılımcıları kişisel ve bedensel özelliklerinin tamamını yoğun bir şekilde aktif hale getiren bir uygulamadır. Meddah gösterisi ya da tek kişilik oyunlar hazırlarken, tiyatrcuların aynı yöntemi, tamamen yaratıcı amaçlarla, farklı yansıtma yollarını üretmek/keşfetmek için kullanabileceğini de eklemek gerek. Drama alanında arayışlara bir örnek, bir öneri niteliğinde giriştiğim bu çabayla, hem geleneksel birikimin farklı bir gözle yeniden ele alınarak işlerlik kazanmasını hem de deneysel bir yaklaşımla drama uygulamalarına zenginlik getirmesini umuyorum.

Kaynaklar

- And, M. "Geleneksel Türk Tiyatrosu". İnkılâp Kitabevi Yay. İstanbul: 1985
Cassady, M. "Storytelling Step By Step." Resource Pub., Inc. Press. San Jose California:1990
Lytko, A. A. "Meddah: Avrupa ve Doğu Tiyatro Geleneği Bağlamında Tek Oyunculu Meddah Tiyatrosu." Agon Tiyatro Dergisi, Sayı 10 Doruk Yay. Ankara:1997
Nutku, Ö. "Meddah ve Meddahlık Hikâveleri". Türkiye İş Bankası Kültür Yay:179, İstanbul: 1977
Üstündağ, T. "Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü." Pegem A Yay. Ankara:2000
Wright, A. "Storytelling with Children". Oxford University Press. Hong Kong:1995
I. Halkbilim Sempozyumu "Halkbilimde Çocuk" Bildiriler Kitabı. OGU Yay. Eskişehir: 2005
"Çocukta Yaratıcılık ve Drama" (Çok Yazarlı Ders) Kitabı: Anadolu Üniv. Yay. Eskişehir: 2003

İLETİŞİM FAKÜLTESİ'NDE YARATICI DRAMA EĞİTİMİ: YARATICI DRAMANIN DANIŞMAN-ÖĞRENCİ İLİŞKİLERİNİN İYİLEŞTİRİLMESİNDE ARAÇ OLARAK KULLANILMASI

Öğr. Gör. Dr. Serpil AYGÜN CENGİZ
Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi / Ankara

Bu çalışmanın konusu; 2004-05 bahar yarıyılında bir vakıf üniversitesinin¹ İletişim Fakültesi'nde seçimlik olarak verdiğim *İLF 316 İletişim ve Yaratıcı Drama* dersi aracılığıyla danışman-öğrenci ilişkilerinin iyileştirilmesinde dramanın araç olarak nasıl kullanılabileceğini serimlemektir².

Serimi gerçekleştirmeden önce çalışmanın yapıldığı üniversitede verilen yaratıcı drama eğitiminin tarihçesinden kısaca bahsetmek istiyorum. 2001-02 Güz döneminde verdiğim *HI 206 Siyasi Tarih* ile *HI 303 Medya ve Kültür Çalışmaları I* derslerinde yer yer ve 2001-02 bahar döneminde vermiş olduğum; konusu kitle iletişim araçları ve kültür kuramları olan *HI 304 Medya ve Kültürel Çalışmalar II* dersinin ise tamamında bu üniversitede, sanıyorum, ilk kez ben, eğitimde yaratıcı drama tekniklerini kullandım. *HI 304 Medya ve Kültürel Çalışmalar II* dersinde yöntem olarak yaratıcı dramayı nasıl kullandığımı anlatan bir çalışmayı "Üniversitede Kuramsal Derste Yaratıcı Dramayı Kullanmak" [*Using Creative Drama in a Theoretical Course at the University*] başlığıyla önce 25-29 Ağustos 2003 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen *15. Uluslararası Grup Psikoterapileri Derneği Uluslararası Kongresi*'nde poster olarak sundum. Daha sonra ise bu çalışmayı, "*Mundus Infinitus: Üniversitede Kuramsal Dersler İçin Yeni Bir Eğitim Yöntemi*" başlığıyla 25-27 Haziran 2004 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen *Türkiye 6. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*'nde poster olarak sundum (poster bildirilerin özetleri için bkz.: Aygün Cengiz, 2003; Aygün Cengiz, 2004).

2003-04 eğitim yılından beri söz konusu üniversitede zorunlu veya seçimlik olarak yaratıcı drama dersleri verilmektedir: Eğitim Fakültesi'nde *Okulöncesi Eğitimde Drama, İlköğretimde Drama, Eğitimde Drama*; Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi'nde *Yaratıcı Drama I, Yaratıcı Drama II* ve İletişim Fakültesi'nde *İLF 316 İletişim ve Yaratıcı Drama*.

İLF 316 İletişim ve Yaratıcı Drama dersine programında yer veren üniversitenin İletişim Fakültesi, bu özelliğiyle Türkiye'de bulunan 19 İletişim Fakültesi (<http://www.iletisimfakulteleri.gen.tr/fakulteler.asp>, 23 Haziran 2005) içerisinde tektir; belki biraz da bu nedenle bir meşruiyet sorunu yaşamaktadır. İletişim Fakültesi'nde bu ders, seçimlik olarak açılmadan önce 9 Ocak 2004

¹ Üniversitede danışman-öğrenci ilişkilerinin iyileştirilmesi üzerine hazırladığım bu bildiri metninde, gerek gördüğüm danışmanlık yapan öğretim elemanlarının, gerekse doğaçlama oyunlar sırasında eleştirilerini yöneltten öğrencilerimizin, herhangi bir açıdan zor durumda kalmamaları amacıyla çalışmanın gerçekleştirildiği Üniversitenin adı özellikle belirtilmemiştir.

² Derste yapılan bu çalışmaya hem katıldıkları için, hem de bu ortak çalışmamızı bildiri olarak sunmama onay verdikleri için öğrencilerime teşekkür ederim.

tarihinde yaratıcı dramanın neliğini ve kullanım alanlarını anlatan akademik bir sunum yapmıştım; ama doğal olarak bu tek sunum, dersin neden önemli ve gerekli olduğuna değin sağlam bir yargının oluşmasını sağlamadı. Bu nedenle de dersi vermeye başladığım günden beri İletişim Fakültesi programında, dersin yerini sağlamlaştırmak ve iletişim bilimleri alanında yaratıcı dramayı bir alan olarak görünür kılarak, özellikle Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü öğrencileri için çok yararlı olacağına inandığım "Protokol ve Yaratıcı Drama" gibi dersler için programda yer açmak amacıyla neler yapabileceğimi düşünüyordum. Nihayet, Aralık 2004'te düzenlenen üniversitenin *Kalite Yönetim Sistemi Yönetim Temsilciliği Öğrenci Memnuniyet Anketi*'ni dolduran öğrencilerimizden bazılarının doldurduğu anketlerde, danışmanlarıyla ilgili olarak iletişim sorunları olduğunu ve ilişkilerinden memnun olmadıklarını gördüğümde, aklımda konuyla ilgili bir çalışma şekillendi. 2004-05 Bahar döneminde verdiğim *İLF 316 İletişim ve Yaratıcı Drama* dersinde "danışman-öğrenci" ilişkilerini çalışarak bunu Fakültemizdeki danışman arkadaşlarımla paylaşacak ve var olan sorunların algılanmasında/çözülmesinde yaratıcı dramayı kullanarak somut bir biçimde yaratıcı dramanın kullanımına bir örnek gösterme yoluyla meşruiyet krizini gidermeye yönelik bir adım daha atmış olacaktım. Bu nedenle, dönem başında hazırlamış olduğum ders programında [syllabus] öğrencinin performansını; biri, danışman-öğrenci ilişkilerini konu edinerek dönem boyunca öğrendikleri teknikleri kullanacakları final sınavı performansı olmak üzere üç kategoride değerlendireceğimi belirttim. Diğer iki kategoriden biri yaratıcı drama konulu metinlerden seçme yaparak benim oluşturduğum bir derlemeden sorumlu olarak girecekleri 9 küçük ara sınav; diğeri ise 14 haftalık eğitim dönemi boyunca tutacakları ve içinde drama yaşantılarını betimleyerek onları nasıl etkilediğini anlatan "Yaratıcı Drama Günlük"leri idi.

Dönemin bitmesine iki hafta kala, öğrenciler 08 Haziran 2005 tarihinde yapılacak olan final sınavında, konusu "danışman-öğrenci ilişkileri" olan doğaçlama oyunları için kullanmak istedikleri teknikleri belirledikten sonra 15 öğrencinin katıldığı dersin final sınavındaki her ayrı doğaçlama oyun için yine içlerinden biri sırayla gruba liderlik yapmasına karar verdik. Bu sırada yine gruptan iki öğrenci nöbetleşe olarak çalışmaları (grubun izni alınarak) video kamera ile kaydedecek¹ ve her çalışmada ayrı bir öğrenci grubun raportörü olarak görev yapacaktı. Bu çalışmayı gerçekleştirdik; yaklaşık 6 saat süren çalışmanın görüntüleri ayıklanarak 151 dakikaya indirildi ve bu kısaltılmış kaydın dökümü yapıldı². Fakülte'deki bütün final sınavları ve öğretim elemanlarının not giriş işlemleri tamamlandıktan sonra Fakültemizde danışmanlık da yapan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 6 öğretim elemanı³ birlikte 22 Haziran 2005 tarihinde bir araya gelerek (hem görüşme tekniği hem de görüşme süresi bağlamında sınırları hayli esnetilmiş ve yaklaşık 5 saat süren) bir odak grup görüşmesi yaptım. Bu odak grup görüşmesinde,

¹ Çalışmaları video kamera ile kaydeden Ömür Özmer ile Melis Gözgül'e teşekkür ederim.

² Çalışmanın kayıt dökümünü yapan Atif Mütevellioğlu, Eren Emrah Şatana ile Ömür Özmer'e, benimle birlikte bu ağır yükün altına girdikleri için teşekkür ederim.

³ Araştırmaya katılan 15 öğrencimiz ile odak grup görüşmesine gönüllü olarak katılan ve yorumlarıyla bu metnin ortaya çıkmasını sağlayan 6 danışman öğretim elemanı arkadaşlarıma çok teşekkür ederim; onlar olmasaydı bu metnin ortaya çıkması mümkün olmazdı.

önce kaydedilen görüntülere hızlıca baktık; ardından görüntü kaydının (çalışmaya katılan öğrencilerin hepsinin isimlerinin değiştirilerek yapılmış olan) dökümü üzerinden tartıştık. *İLF 316 İletişim ve Yaratıcı Drama* dersinin içeriğinden yola çıkarak gerçekleştirdiğim bu araştırmanın şematik olarak yapısı aşağıda **Tablo 1**'de gösterilmiştir.

Tablo 1: "İletişim Fakültesi'nde Yaratıcı Drama Eğitimi: Yaratıcı Dramanın Danışman-Öğrenci İlişkilerinin İyileştirilmesinde Araç Olarak Kullanılması" Başlıklı Araştırmanın Şematik Olarak Gösterimi

"İletişim Fakültesi'nde Yaratıcı Drama Eğitimi: Yaratıcı Dramanın Danışman-Öğrenci İlişkilerinin İyileştirilmesinde Araç Olarak Kullanılması" Çalışmasının Planı ve Takvimi				
Basma mak	Yapılan Çalışma	Tarih	Süre	Katılımcılar
1	Ders programının [syllabus] öğrenciye dağıtılması ve dersin tanıtımının yapılması ile birlikte söz konusu çalışmanın yapılacağı final sınavı hakkında bilgi verilmesi	23.02.'05	≅ 30 Dakika	"İLF 316 İletişim ve Y. Drama" dersini alan 15 öğrenci
2	Öğrencinin genel olarak temel yaratıcı drama teknikleriyle tanışması ve özel olarak da iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik çeşitli drama çalışmalarının yapılması	23.02.'05-25.05.'05	14 Hafta	"İLF 316 İletişim ve Y. Drama" dersini alan 15 öğrenci
3	Öğrencileri, 11-15 Mayıs 2005 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen 10. <i>Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri "Kültürlerarası Etkileşimde Yaratıcı Drama"</i> ya yönlendirerek kuramsal açıdan perspektiflerinin genişlemesini sağlamak	11.05.'05	≅ 1 Gün	"İLF 316 İletişim ve Y. Drama" dersini alan 15 öğrenci
4	Danışman-öğrenci ilişkilerinin sergileneceği doğaçlama oyunlarda kullanılacak olan tekniklerin; "gerçek doğaçlama", "donuk imge", "sıcak sandalye", "yaşam hattı", "aradaki boşluk", "özel mülkiyet", "geriye dönüş", "playback tiyatrosu", "rol içinde yazma", "toplantı düzenleme", "resimle canlandırma" olmasına karar verilmesi	17.05.'05	≅ 1 Saat	Araştırmacı
5	Çalışmada kullanılacak olan tekniklerin öğrenciler arasında paylaşılması, çalışmada kullanılacak malzemelere karar verilmesi ve çalışmayı dönüşümlü kaydedecek 2 öğrenci ile her çalışmanın raportörlüğünü yapacak olan farklı bir öğrencinin belirlenmesi	18.05.'05	≅ 2 Saat	"İLF 316 İletişim ve Y. Drama" dersini alan 15 öğrenci
6	"İLF 316 İletişim ve Yaratıcı Drama" dersinin, danışman-öğrenci ilişkilerinin sergileneceği final sınavının video kamera ile kaydedilerek yapılması (belirlenen tekniklerle doğaçlama oyunların oynanması, çalışmanın sonunda hem çalışma hem de bütün dönem için geribildirimde bulunulması)	08.06.'05	≅ 6 Saat	"İLF 316 İletişim ve Y. Drama" dersini alan 15 öğrenci
7	İletişim Fakültesi'nde danışmanlık yapan öğretim elemanları içinden, bu çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 6 öğretim elemanı ile (kaydedilen görüntülere hızlıca bakılmasının ardından görüntü kaydının çalışmaya katılan öğrencilerin hepsinin isimlerinin değiştirilerek yapılmış olan dökümü üzerinden tartışılarak odak grup görüşmesi yapılması)	22.06.'05	≅ 5 Saat	İletişim Fakültesi'nde danışmanlık yapan öğretim elemanı 6

İletişim Fakültesi'ndeki danışman-öğrenci ilişkilerinin iyileştirilmesini amaç edinen bu çalışmada öncelikle öğrencilerin, daha sonra da öğretim elemanlarının sorun olarak neleri gördüklerini ve tartışılan olası çözüm yollarını özetlemeden önce üniversitemizde "danışman"ın görev/lerinin nasıl tanımlandığını sunmak isterim. Üniversitenin *Kalite Yönetim Sistemi*'nde "Danışmanlık Prosesi Akış Planı" bulunmaktadır. Bu akış planına göre danışmanlık alanında temel yedi faaliyet bulunmaktadır. Birinci faaliyet; "[b]ölümde tam zamanlı görev yapan öğretim üye ve görevlilerinin öğrenci gruplarına danışman olarak atanması"dır. İkinci faaliyet; ders listeleri, haftalık ders programı ile öğrencilere atanan danışmanların veri tabanlarına işlenmesidir. Üçüncü faaliyet, "danışman tarafından öğrencinin o döneme ait karnesinin incelenmesi" ve "öğrenci durum çizelgesinin" kontrol edilmesi, "[m]evcut yönetmelik ve kararlar doğrultusunda öğrencinin başarı durumunun" belirlenmesinden oluşmaktadır. Dördüncü faaliyet; "[m]evcut yönetmelik ve Fakülte kararları doğrultusunda" alınacak derslerin öğrenci ile birlikte belirlenmesidir. Beşinci faaliyet; bütün danışmanların "danışmanı oldukları öğrencilerin ders programlarına göre haftalık ofis saati" ilan etmesidir. Altıncı faaliyet; "derslere hiç girmeyen veya devamsızlıktan kalan öğrenciler ile danışmanların özel görüşmesi"dir. Yedinci ve son faaliyet ise danışmanların öğrencileri ile "yarıyıl boyunca en az bir defa toplantı düzenlemesi" ve "sorunlarını dinleyerek gerekli açıklamaları" yapmasıdır.

Yaratıcı drama teknikleri kullanılarak yapılan "danışman-öğrenci ilişkileri" konulu doğaçlama çalışmalarda ortaya çıkan sonuca göre, öğrenciler açısından sorunlar, danışmanlık yapan öğretim elemanlarının danışmanlık görevlerini aksatmasından ve danışmanı da aşan bir yapı olarak sistemin iyi işlememesinden kaynaklanırken; danışmanlık yapan öğretim elemanlarına göre problemler, öğrencilerin danışmanlık süreci akış şemasını bilmemelerinden ve öğrencilerle ailelerin vakıf üniversitesine yönelik olağan sınırları çok aşan yüksek beklentilerinden kaynaklanmaktadır.

Öğrencilerin yaratıcı drama ile ortaya koydukları dünyalarında ideal danışman, kendini her şeyiyle öğrenciye adanmış ve bu özelliğiyle de neredeyse bir süper kahramana dönüşmüş bir varlık olarak görünmektedir.

Bir *gerçek doğaçlama* çalışmasında, üniversitenin İletişim Fakültesi'ni tanımak amacıyla ziyarete gelen bir grup lise öğrencisinin sorularını yanıtlayan danışman öğretim elemanı rolündeki bir öğrenci, danışmanlığı, "öğrencilere dersleri konusunda yardım etmek, sıkıntıları olduğu zaman yardım etmek, başarı için doğru yönlendirmek" olarak tanımlamakta; ayrıca "dört yıl boyunca aynı öğrencinin danışmanlığını" yaparak, öğrencinin "her türlü sevincine, üzüntüsüne yardımcı olduğunu" ve "okul dışındaki şeyler için de" öğrencilerin geldiğini söylemektedir. Bir *donuk imge* çalışmasında ise öğrenci danışmanından kendisi için bütün üniversiteden seçmeli olarak alabileceği derslerin listesini çıkartmasını istemekte ve yine seçmeyi düşündüğü ders için danışmanının o dersi veren öğretim elemanını arayarak kendisi için dersi almasını sağlayacak izni istemesini talep etmekte; *sıcak sandalye* çalışmasında sorgulanan bir öğrenci ise "danışmanımın benimle ilgili her şeyi bilmesini

istirdim" demekte; *yaşam hattı* çalışmasında danışman rolündeki öğrenci, arkadaşları ve hocalarıyla ilişkileri iyi olmadığı için başarısız olan öğrencisiyle özel olarak ilgilenerek onu motive etmeye çalıştığını söylemektedir.

Aradaki boşluk çalışmasında üniversitedeki öğrencilerden, ilk yıllarını düşünerek, danışman öğrencilerin aralarındaki boşluğa isim vermeleri istendiğinde danışman rolündeki öğrenci "Uzak, soğuk" derken, diğer öğrenciler de "Gergin", "Utangaç", "Endişeli", "Çömez", "Sinirli", "İlkel", "Otoriter" ve bir öğrenci de parmağını tehdit edercesine sallayarak "Bak!" gibi olumsuz ifadeleri yeğlemiştir. Aynı çalışmayı üniversite öğrencilerinin üçüncü yıllarını düşünerek tekrarlamaları istendiğinde danışman rolündeki öğrenci "Alışmış" derken öğrenci rolündeki öğrenciler, "Ne yakın, ne uzak", "Seviyeli bir ilişki", "Sıcak", "Yakın bir dostluk", "Çok samimi" gibi daha olumlu adlandırmalar yapmışlardır. Aradan geçen üç yılın ilişkileri biraz yumuşatmış olduğu kolaylıkla gözlemlenebilmektedir. Yine de öğrencinin danışman-öğrenci ilişkisine bakış açısındaki olumsuzluk yerli yerinde durmakta ve bu ilişkide kendisini her daim merkezde görmektedir. *Özel mülkiyet* çalışmasında, danışmana telefonunu olduğunu söyleyen bir öğrenci, danışmana yaşattığı en kötü konuşmanın "öğrenci kayıtlarının yanlış olduğunu söylediği konuşmalar" olduğunu söylemekte; *sıcak sandalye* çalışmasında sorgulanan danışman rolündeki öğrenciye diğer öğrenciler "12.00'de kayıt yaptırmaya geldiğimde 'Yemeğe gidiyorum' deme", "Odana geldim, yoktun, neredeydin?", "Niye odanda sohbet ediyorsun?" şeklinde sorular yönlendirmektedir.

Öğrencilere göre danışmanlar, danışmanlık işlemleriyle ilgili olarak yeterli bilgiye sahip değildir ve öğrencilere karşı da yer yer olumsuz davranışlar sergilemektedirler. Bir *geriye dönüş* oyununda öğrenci kayıt yaptırdıktan ayrıldıktan sonra danışman tarafından okula geri çağrılmaktan şikâyet etmektedir. Aynı oyunda kredisiz olarak yabancı dil dersi alan bir öğrenci, dersten kalması durumunda ders kredisiz de olsa izleyen dönemde bu dersi tekrar alması veya dersin yerine başka bir seçmeli ders alması gerektiğini bilmeyen danışmanını yetersiz donanımına sahip olmakla suçlamaktadır.

Playback tiyatrosu çalışmasında ise öğrenciyle ilgili bir evrakın kaybolması nedeniyle, danışman öğrenciyi okula çağırmakta ve bürokratik işlemler devam ederken gereksiz yere bütün gün öğrenciyi okulda tutmaktadır. *Rol içinde yazma* çalışmasında annesine mektup yazan bir öğrenci, mektubunda, "Canım anneciğim, bugün çok berbat bir gündü. Her zamanki gibi danışmanım yine yapacağını yaptı. Bana birinci sınıftan beri 'Ayarlarınız' dediği Almanca dersini vermedi. Neymiş, 'Sınıflar doluymuşmuş! Hiç bir şeyden anlamıyor bu danışmanım!" demektedir. *Yaşam hattı* çalışmasında danışman rolündeki öğrenci, işe başladığında danışmanlığı nasıl yapacağını bilmediği için öğrencilere yanlış bilgi verdiğini, aradan iki yıl geçtikten sonra danışmanlığı öğrendiğini, ama bu sefer de iş dışı sebeplerden dolayı morali bozuk olduğu için öğrencileri kırdığını söylemektedir. *Toplantı düzenleme* çalışmasında öğrencilerin hepsi danışman rolüne girerek sorunlarını tartışırken danışman rolündeki bir öğrenci, "Bazı danışman arkadaşlar; öğrencilere karşı suratsız olarak görüyorum. Öğrenci hocanın kapısını çalıyor, 'Hocam, gelebilir miyim?'"

diyor. "Yok, telefonla konuşuyorum, beş dakika sonra gel", "Yok, arkadaşla oturuyorum" ya da yemek saatinin dışında odada yemek yiyip, "Yemek yiyorum, otuz dakika sonra gel"! Bence bunlar olmaması gereken şeyler" tarzında cümlelerle özeleştirir yaparken, aynı toplantı düzenleme tekniğiyle bu sefer öğrenciler olarak tartıştıklarında da yine danışmanları eleştirmektedirler. *Özel mülkiyet* çalışmasında, danışmanın bilgisayarı olduğunu söyleyen bir öğrenci, danışmanın öğrencilere kızdığına "tuşlarına çok sert vurduğunu" söylüyor. Yine bu çalışmada, danışmanın termosu olduğunu söyleyen bir öğrenci de, danışmanın, kayıt zamanı "her öğrenci gittikten sonra bir bardak su içtiğini" söylüyor.

Bütün bu olumsuzluklar, öğrencilerin ancak hayallerinde ideal bir ilişkiye dönüşmektedir. *Resimle canlandırma* çalışmasında danışmanla öğrencisini okulda birlikte yemek yerken çizen bir öğrenci, çizdiği resim hakkında konuşurken "Aralarında hiç bir sorun yok burada; bir bakıma hayalimdeki şeyi çizdim" demişti.

Fakültede danışmanlık yapan arkadaşlarımla elimdeki yaklaşık 6 saatten 3 saatlik bir süreye indirilmiş kaydın yazılı dökümünü birlikte okuduğumuzda ilk tepkileri gerçekten çok şaşırma oldu; oyun içinde de olsa bu denli sert eleştirilerle ilk kez karşılaşmak herkesi sarımsıyordu. Bence bu kadar şaşırmanın en önemli nedeni aslında hepimizin bir vakıf üniversitesinde sözleşmeli çalıştığımızın da ayrıca farkında olarak danışmanlık işlerinde gerçekten özenli davranıyor oluşumuz; ev ve cep telefonlarımızı onlara verecek ve bizi her aradıklarında yardımcı olmaya çalışacak kadar öğrenci karşısında esnekliğimizin fazla oluşunun bile öğrenciye hâlâ yeterli gelmediğini görmek oldu galiba. Odak grup görüşmesi sırasında danışmanlar öğrencinin bu yer yer olağan sınırları aşan taleplerinin nereden kaynaklanıyor olabileceğini tartışmaya başladı. Öğretim elemanlarıyla yaptığım bu çalışma doğal seyirinde giden, Hargie ile Dickson, Hartley ve Özbek'in tanımlamalarıyla, katılımcıların "sözlü veya sözsüz" "yüz yüze" iletişim halinde ve aralarında "mesaj alışverişinin" olduğu bir *kişilerarası iletişim* (Hargie ile Dickson, 2004: 13; Hartley, 1993: 16-26; Özbek, 2005) çalışmasına dönüştü. Grup çalışmasına katılanların aklına ilk gelen üniversitenin paralı eğitim yapması dolayısıyla beklentilerin de çok yüksek olabileceği düşüncesi oldu. Nitekim beklentilerinin temel nedeni olan verdikleri ücrette vurgu, oyunlarda sık sık ortaya çıkmıştır. Örneğin, *geriye dönüş* çalışmasında yaz okulunda aldığı not, karnesine yanlışlıkla işlenmemiş öğrencinin danışmanı, Dekan'la görüşme yaparken, Dekan rolündeki öğrenci, "Öğrenciler para veriyor, eğitim alıyor, sonra not geçmiyor! Nasıl oluyor, anlamıyorum?!" diyerek yüksek sesle danışmanı azarlamaktadır. Bir *gerçek doğaçlama* çalışmasında da kayıt tarihini kaçırdığı için yaz okuluna kaydolamayan bir öğrenci, danışmanına bu işi halletmesi gerektiğini söyleyerek "Sana burada boşuna mı para veriyorlar?" diye çıkmaktadır.

Odak grup görüşmesinde, danışmanlık yapan öğretim elemanları birçok iletişim sorununa neden olan gerek öğrencilerin gerekse ailelerin yüksek beklentilerini önlemenin bir yolu olarak okula kayıt olduklarında hem öğrencilerle hem de velilerle ayrı ayrı, fakülte çalışanları olarak Dekan'la birlikte toplantı

düzenleyip danışmanın sorumluluklarının sınırlarını çok açık bir biçimde çizmenin ve bu görüşmelerde danışmanın terapist olmadığını, sadece akademik danışman olduğunu; psikolojik sorunlar için üniversitede öğrencilere bireysel ve/veya grup terapisi hizmetini ve "stresle başa çıkma", "etkili zaman kullanımı" gibi konularda çeşitli seminerleri ücretsiz hizmet olarak sunan bir *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi* olduğunu hatırlatmak gerektiği konusunda hemfikir oldular. Odak grup çalışmasına katılan öğretim elemanları öğrencilerle yapılan bu çalışmada gerçekten etkilendiklerini, öğrencilerin bazı eleştirilerine de yer yer hak verdiklerini söyleyerek çeşitli örneklerle bazı davranışlarını değiştirmeleri gerektiğini daha iyi anladıklarını da söylediler ki; her iki tarafta da farkındalık yaratmak bu çalışmanın amaçlarından biriydi. Bunların dışında odak grup görüşmesine katılan iki öğretim elemanı yaratıcı drama çalışmasıyla ortaya iyice çıkan sorunların belirginleşmesi sonucunda bir çözüm olarak öğrenciler için danışman-öğrenci ilişkilerinin sınırlarını gösteren ve sorunlarının neliğine göre yardım alabilecekleri kişiler/merkezler hakkında bilgi veren ayrıntılı bir broşür hazırlamaya karar verdiler ve bu kararlarını, 5 Temmuz 2005 tarihinde Üniversite'nin kalite yönetimi çerçevesinde hazırlanmış olan "Düzeltilici Faaliyet İstek ve İzlem Form"una kaydederek çalışma için ilk somut adımı atmış oldular.

Eğitimde dramatik bir ortam yaratılması katılımcıların kendi gizli güçlerini fark etmesini, yaratıcılıklarının gelişimini ve başkalarının gözüyle görebilme becerilerini geliştirmelerini sağlamaktadır (Sağlam, 2004; Freeman, Sullivan ile Fulton, 2003: 131-139). Öğrencilerle gerçekleştirilen bu çalışmada yaratıcı drama teknikleri kullanılması yoluyla hem öğrencilerin sorunlarını oyunlaştırma yoluyla kolaylıkla dile getirmeleri sağlanmış, hem de ortaya çıkan tablo öğrencilerle danışmanlık ilişkisi içinde olan öğretim elemanlarının farkındalık düzeylerini artırmalarını sağlamıştır.

Kaynaklar

- Aygün Cengiz, Serpil 2003 "Using Creative Drama in a Theoretical Course at the University" (Poster Bildiri). *15th International Congress of the International Association of Group Psychotherapy "Crossroads of Culture: Where Groups Converge" (25-29 Ağustos 2003) Bildiri Özetleri Kitabı* içinde. Ankara: KUBABA Tourism & Travel Agency.
- Aygün Cengiz, Serpil 2004 "Mundus Infinitus: Üniversitede Kuramsal Dersler İçin Yeni Bir Eğitim Yöntemi" (Poster Bildiri). *Türkiye 6. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri (25-27 Haziran 2004) Drama Liderliği* içinde, Naci Aslan (Editör). Ankara: Oluşum Yayınları.
- Freeman, Gregory D. – Sullivan, Kathleen ile Fulton, C. Ray 2003 "Effects of Creative Drama on Self-Concept, Social Skills, and Problem Behavior", *Journal of Educational Research*, Ocak-Şubat 2003, Vol. 96, Sayı 3, 131-139.
- Hargie, Owen ile Dickson, David 2004 *Skilled Interpersonal Communication-Research, Theory and Practice*. London: Routledge.
- Hartley, Peter 1993 *Interpersonal Communication*. London: Routledge.
- Özbek, Mehmet Ferhat 2005 "Kişiler Arası İletişim", "İş, Güç" *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi* (e-dergi), Cilt:5, Sayı 1, ISSN no: 1303-2860. <http://www.isguc.org/icerindekiler.htm>, 2 Ağustos 2005.
- Sağlam, Tülin 2004 "Dramatik Eğitim: Amaç mı? Araç mı?", *Ankara Üniversitesi DTCF Tiyatro Bölümü Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, Sayı 17, Haziran 2004. http://www.ankara.edu.tr/rectorate/kutuphane/tiyatro/TAD_2004_17.DOC, 15 Haziran 2005.

Serpil AYGÜN CENGİZ'in *yaratıcı dram*anın bir yöntem olarak üniversite eğitiminde kullanılması konusunda ayrıca iki poster bildirisi bulunmaktadır:

Aygün Cengiz, Serpil (2006) "Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde Yaratıcı Drama ile Protokol Yönetimi Eğitimi". *Türkiye 8. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri "Drama ve Tiyatro"* (23-25 Haziran 2006, İzmir) *Drama ve Tiyatro* (Ed.: Naci Aslan) içinde. Ankara: Oluşum Yayınları (sayfa 126).

(Poster bildirisi özeti pdf ektedir.)

Aygün Cengiz, Serpil (2003) "Using Creative Drama in a Theoretical Course at the University". *15th International Congress of the International Association of Group Psychotherapy "Crossroads of Culture: Where Groups Converge"* (25-29 Ağustos, İstanbul) *Abstract Book* içinde (sayfa 371).

(Poster bildirisi özeti pdf ektedir.)

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ'NDE YARATICI DRAMA İLE PROTOKOL YÖNETİMİ EĞİTİMİ

Yrd. Doç. Dr. Serpil AYGÜN CENGİZ
Başkent Üniversitesi
İletişim Fakültesi / ANKARA

Oyunla terapi üzerine çalışan tanınmış psikiyatrist Lenore Terr'in ifadesiyle yetişkinler için oyunun bir gereksinim olduğu düşüncesi temel alınarak ve ayrıca yaratıcı drama tekniklerinin eğitim/öğretim sırasında oynanacak oyunlar için temel eğitim aracı olarak geliştirilmiş olmasından faydalanılarak üniversitede protokol yönetimi dersinin verilmesinde yaratıcı dramadan yararlanılması düşüncesi geliştirilmiş; böylece Türkiye'de eğitim veren İletişim Fakülteleri içinde ilk kez 2006 yılında Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde protokol yönetimi konulu bir ders bu amaçla vermeye başlanmıştır. "İLF 364 Protokol ve Yaratıcı Drama" adıyla 2005-06 bahar eğitim döneminde açarak verdiğim dersin amacı, asıl olarak Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü öğrencileri olmak üzere İletişim Fakültesi'nin bu derse ilgili duyan bütün öğrencilerine protokol yönetiminin temel konularını yaratıcı drama tekniğiyle öğretmek olmuştur. On dört haftalık dönem boyunca dersin asal hedefi protokol yönetiminin temel konuları olan sosyal davranış protokolü ve protokol türleri ile protokol sıradüzenleri başta olmak üzere makam, makam taşıtı, bayrak, toplantı, tören, konuşma, resmî yazışma, yönetsel davranış, iş görüşmesi, halkla ilişkiler, sekreterlik, ziyaret, konuk, davet/ziyafet ve kıyafet protokolünün öğrencilere öğretilmesiydi. Eğitim dönemi boyunca konuların öğrenilmesi için bir yandan alanla ilgili okuma metinleri gözden geçirilirken bir yandan da protokolün farklı alanlarına yönelik olarak (makam sahipleri ile söyleşi yapmak, bayrak

protokolü uygulamalarını yerinde tesbit etmek gibi) saha çalışmaları yapılmıştı. Ders içinde en önemli kılgısal (pratik) uygulamaları ise protokol yönetiminin bütün bu farklı alanlarındaki örneklerinin "toplantı düzenleme", "sıcak sandalye", "rol içinde yazma", "bölünmüş ekran", "gerçek an" gibi yaratıcı drama teknikleriyle çalışılarak öğretilmesi oluşturmuştur. Dersin yıl sonu sınavı ise öğrencilerin protokol yönetimi konularını paylaşarak hep birlikte bir web sayfası tasarımı gerçekleştirerek sunmaları şeklinde yapılmıştır. Dönem boyunca "İLF 364 Protokol ve Yaratıcı Drama" dersinin amacına uygun olarak protokol yönetimi konuları daha işlevsel bir biçimde yaratıcı drama teknikleriyle öğrencilere öğretilirken bir yandan da yaratıcı drama eğitim yöntemiyle öğrencilerin eleştirel düşünme yetenekleri geliştirilmiş ve imgelem gücü

artırılarak yeni iletişim becerileri kazandırılmıştır.

PS40

Using Creative Drama In A Theoretical Course At The University

Serpil Aygun Cengiz
Baskent University - Faculty of Communication
Eskisehir Yolu 20. Km. Baglica, 06530-Ankara/Turkey

It is not a tradition at the universities' communication faculties to give courses by using creative drama. I used creative drama techniques in my Media and Cultural Studies course, which is otherwise highly theoretical, at the Communication Faculty of Baskent University (Ankara-Turkey) during spring semester of 2001-02. Our main research topics were forms of popular culture (such as popular music, football, soap operas, comics, advertising and so on). For the course, since broadening of knowledge was very important according to the aims of the course, first the students researched and read about their assigned topics. After that, they wrote frameworks of scenarios about their subjects. In the classroom every week, after discussing that week's theme, a different group played by improvisation. I used the other students (the audience) for role creation in order to lessen audience pressure, and I tried to take a role every week which moved me and the students towards new understandings. At the end of each session, by using different techniques of creative drama, we evaluated the course and discussed popular culture theories through our lifestyles. At the end of semester all of the students took photos of different signs of popular culture which were exhibited at the Faculty.
